

Het leven van de familie Aptroot-Muller; Gedenkstenen Joods Apeldoorn

Zondagmiddag 1 september 2019 waren Lisette Roomer-van der Laan, Janine Mulder, Theo van Driel en ik aanwezig bij het leggen van een aantal gedenkstenen voor Nazislachtoffers. 's Morgens werd in de kerkdienst al aandacht besteed o.a. de jonge Joodse kinderen Sara en Aleida Aptroot, die vermoord zijn in de tweede wereldoorlog. De diaconie heeft een steen bekostigd en tijdens de kerkdienst heb ik een speciaal kaarsje ontstoken voor de familie Aptroot-Muller.

Jonas is 8 maart 1909 in Groningen geboren als zoon van Mozes Aptroot en Sara Blok. Sara Muller is 25 april 1914 in Appingedam geboren. Zij is de dochter van Marcus Muller, koopman en slager, en van Aaltje Cohen. Op 20 november 1939 treden Sara en Jonas in Groningen met elkaar in het huwelijk.

dochtertje Sara met haar ouders Sara en Jonas.

Jonas werkt na de ambachtsschool als elektricien bij het elektriciteitsbedrijf van Groningen. Op grond van de anti-Joodse maatregelen wordt hij daar in 1941 ontslagen. Later werkt hij als elektricien in het Apeldoornsche Bosch (een joodse psychiatrische instelling), waar hij op 24 juni 1942 in dienst treedt. Het gezin gaat wonen in de Kleine Velderslaan, op nummer 8 (de huidige Bremweg 8).

Hun eerste dochtertje Sara wordt 22 november 1940 nog in Groningen geboren en wordt naar haar moeder en oma Sara genoemd.

In de nacht van donderdag 21 op vrijdag 22 januari 1943 wordt het Apeldoornsche Bosch door de nazi's ontruimd en worden bijna 1200 patiënten en 50 personeelsleden gedeporteerd naar Auschwitz en vrijwel allen vermoord. Sara, Jonas en dochtertje Sara horen daar nog niet bij, want een aantal personeelsleden moet nog zorgdragen voor een goede en vlotte 'administratieve afwikkeling' van, zoals de nazi's het noemen 'de overname van het Apeldoornsche Bosch'.

Op 2 februari 1943 wordt het gezin Aptroot-Muller in Kamp Westerbork geregistreerd.

En op 7 juni 1943 is hier hun dochter en zusje Aleida geboren.

Het beroep van Jonas zorgt voor tijdelijk uitstel van verdere deportatie.

Op 4 september 1944 moet de familie toch op transport naar Theresienstadt.

Na drie weken moet Jonas (Sara en de kinderen moeten nog in Westerbork blijven) op 29 september 1944 op transport naar Auschwitz, waar hij dwangarbeid moet verrichten. Later wordt hij nog naar concentratiekamp Sachsenhausen gedeporteerd. Hier werkt hij met gevangenen-nummer 130413 in de vliegtuigfabriek van Heinkel. Jonas werkt hier naar alle waarschijnlijkheid met bakstenen. Volgens het archief van voormalig concentratiekamp Sachsenhausen in de stad Oranienburg is hij op 29 januari 1945 omgekomen.

Sara en haar kinderen worden op 6 oktober 1944 ook van Theresienstadt naar Auschwitz gedeporteerd.

Meteen na aankomst in het kamp, op 8 oktober 1944, worden Sara, Sara junior en Aleida in één van de gaskamers om het leven gebracht.

Op zondag 1 september 2019 zijn door de "werkgroep Gedenkstenen Joods Apeldoorn" 4 gedenkstenen gelegd ter nagedachtenis aan de familie Aptroot-Muller.

Het leven van de familie De Leeuw-Rosenberg. Struikelstenen Oldenzaal

Dit tafelkleed van bovengenoemde joodse familie is jaren in de boerderij van mijn grootouders. Later bij mijn ouders in Enschede en weer later bij mijn zus José. Met een kleine powerpointvoorstelling over het leven van deze familie heb ik vrijdagmiddag 25 mei 2018 samen met mijn broer Gerard en mijn aangetrouwde neef Paul het tafelkleed overhandigd aan het Joods Historisch Museum in Amsterdam.

Henriëtte Rosenberg is 18 augustus 1885 geboren in Enschede. Zij is de dochter van Mina Meijer en David Rosenberg. Leendert is 2 juli 1885 in Arnhem geboren als zoon van Isaac Marcus de Leeuw en Katriena Gobas. De vader van Leendert sterft op 33-jarige leeftijd als Leendert nog maar 3 ½ jaar is.

Op 25 juli 1911 staat in de Nederlandsche Staatscourant dat Leendert en zijn jongere broer Abraham een slagerij in Oldenzaal oprichten. Later blijkt dat broer Abraham naar Winterswijk verhuist. Abraham trouwt met Belia Philip en ze krijgen 6 kinderen. De hele familie De Leeuw-Philip wordt in de oorlog vermoord.

Behalve een slagerij heeft de familie De Leeuw-Rosenberg ook een café.

Henriëtte en Leendert trouwen op 24 januari 1912 met elkaar in Enschede en op 1 december doet Leendert in Oldenzaal aangifte van de geboorte van hun dochter Catharina Mina.

Leendert

Henriëtte

geen foto van
Catharina Mina
daarom de menora

de toenmalige synagoge
van Oldenzaal

Eind oktober 1942 krijgen mijn grootouders van mijn moeders kant een tafelkleed in bewaring van deze Oldenzaalse familie De Leeuw-Rosenberg. Begin november moeten Henriëtte en Leendert op transport naar Westerbork en van daar naar Auschwitz, waar zij 4 november 1942 worden vermoord door de nazi's. Dochter Catharina Mina is dan ondergedoken.

De NSB-burgemeester van Oldenzaal (op 16 maart 1944 is hij ambtenaar van de burgerlijke stand bij het trouwen van mijn ouders) laat een oproep plaatsen in het Algemeen Politieblad van 24 september 1942 en verzoekt daarin om opsporing, aanhouding en voorgeleiding van Catharina Mina omdat zij zonder toestemming haar woonplaats had verlaten. Met deze omschrijving werden joden aangeduid die waren ondergedoken. Later wordt Catharina verraden (door een NSB'er, of door een "gewone" Nederlander voor een aantal guldens??). Op de lijst "Judentransport aus den Niederlanden - Lager Westerbork" met datum 6 april 1943 wordt ook Catharina de Leeuw vermeld. Drie dagen later wordt ze in Sobibor vermoord.

Op woensdag 14 juni 2017 zijn door de “stichting Stolpersteine Oldenzaal” 3 struikelstenen gelegd ter nagedachtenis aan de familie De Leeuw-Rosenberg.

Symboliek tafelkleed

Het in bewaring gegeven tafelkleed aan mijn grootouders is voor mij niet meer zo maar een tafelkleed. Hoe kon het gebeuren dat Henriëtte, Leendert en Catharina, Sara, Jonas, Sara jr. en Aleida werden vermoord? En zo veel andere joden, maar ook Sinti en Roma, homofielen, politieke gevangenen, Jehova's getuigen. Voor mij staat het tafelkleed voor dat wij nooit mensen mogen uitsluiten en vermoorden zoals in de 2^e wereldoorlog.

Het zal toch niet weer gebeuren. Ik ben er wel eens bang voor. Omdat joden discriminatie weer toeneemt, maar ook naar moslims en homofielen.

We moeten mensen niet beoordelen, *nou ja beoordelen*, op iemands geloof of levensovertuiging. We moeten over en weer elkaar respecteren. Maar een ander ook niet onze mening opdringen.

Helaas de levens van de familie De Leeuw-Rosenberg en van de familie Aptroot-Muller zijn veel te vroeg op een afschuwelijke manier geëindigd.

Ik heb veel gevonden over het leven van de familie De Leeuw-Rosenberg. Ik ga verder. Catharina, Leendert en Henriëtte zijn een beetje familie van mij geworden.

Apeldoorn
oktober 2019
Ben Lössbroek